„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.

За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
за 1 месец . . . . . 25 нов.
за четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте овакових ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Приносиво“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 46. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 24. МАРТА 1899. ГОДИНА XXXIV.

Позив на претплату.

Почетком априла месеца т. г. улази „Застава“ у другу четврт своје 34. године. Јављајући ово нашим поштов. претплатницима и пријатељима српске народне радикалне странке, молимо их, да се на време одазову са претплатом за другу четврт о. г.

„Застава“ ће и даље стојати на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке, те према томе имаћемо једино пред очима интересе народне. У овом тешком послу могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се својски постарају, да нам и на даље стеку нове претплатнике, што је дужност сваког искреног пријатеља наше странке и нашег народа. Дела дакле!

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ народне бројеве од петка. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове а претплата за њих стаје 3 фор. годишње, а на четврт године 75 новч.

Иначе је цена „Застави“ обележена на челу листа.

По решењу средишњег одбора радикалне странке, чији је орган „Застава“, лист се никоме не сме давати на вересију.

У Новом Саду, 16. марта 1899.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ.“

„Споразумите се с патријархом Георгијем!“

Кад год је била реч о састанку нашег народно-црквеног сабора, бивши министар-председник Банфи је на крају увек и увек упућивао наше народне посланике: „— У осталом, споразумите се с патријархом Георгијем!“

Тако је он то говорио на конференцијама што их сазиваше у тој ствари, а „Пештански Лојд“ је сваки свој чланак о нашој автономији завршивао с тим: — „Не може бити сабора, док се не споразумете с патријархом Георгијем . . .“

Дакле: — Споразумите се с патријархом Георгијем!

А патријарх Георгије није смео да дочека слободног сабора, он није смео на автономну висину, јер се бојао да га из ког облака не удари гром. И како ли грозна беше та реч: „Споразумите се најпре с патријархом Георгијем.“

Боже мој, и шта ли је све радио патријарх Георгије, да спречи сабор и слободан рад његов. Он је у том помагао струју, која и онако владаше против наше автономије. И ми смо само радознали: Хоће ли му то и даље испасти за руком?

У нашој држави опазила се једна веома жалосна појава. У крајевима, где живљаху народности, беше вазда највише проневера. То би могла статистика потпуно доказати.

А знате ли зашто је то тако? Што су поједини чиновници знали слабост појединих влада. Они су били сигурни, да ће бити добро записани, ако се у првој линији не брину толико о своме звању, колико о политици. И поједини њени лакомисleни чиновници, кад су занемарили своје званичне послове, правдали су то са својим мукама и борбом, коју воде са „протудржавним елементима“. И градише од мирних људи бунџије, од опозиционара противнике државне, само да њихова заслуга на том пољу изгледа већа и да им се у осталом гледа кроз прсте.

А кад су се ти лакомислеци и несавесни људи осетили снажни, почеше да чине без зазора све. Ако су их тужили, они су одмах били готови с одговором: „Не туже мене због тог, што сам ја рђав, него што су тужиоци непријатељи државе, а ја не идем с њима. И денунцијације обично помогоше.

У крајевима где живе чисто Мађари, оваке подвале и денунцијације беху немогуће, за то се узимао тамо свако већма на ум и за то беше у оним крајевима мање дефраудација.

Ово, што су чинили толики наши бележници, учинио је отприлике и патријарх Бранковић. И он, да би заклонио своја чуда и да би био сигуран, доставио је најцрње ствари угарским владама. И описао је нашу праведну автономну борбу као протудржавну, која штети цркву и државу. И стекао је себи угледа као верран син ове домовине, јер је указивао прстом на друге, да то нису. И добише у њему прошле владе неограничену веру и та њихова вера огледала се у оној познатој аксиоми: „Споразумите се прво с патријаром Георгијем!“

Данас је јасно шта значи то по нас. То значи, док је патријарха Георгија нема слободна сабора, јер ако је до њега стало, његов је животни интерес да таквог никад не буде.

Ми за сад тражимо да се патријарх Георгије потпуно опере или да иде, а надамо се, да нам се под овом владом неће више довикивати: „Споразумите се с патријархом Георгијем!“

Време је, да онако ружне ствари као до сад, не упливишу више на нашу црквену политику.

У ствари оптужбе патријарха Бранковића.

Под насловом „Врука у српској цркви“ доноси „Браник“ чланак, у коме говори о сукобу између патријарха и епископа Змејановића. Говори, како је патријарх предупредио да Змејановић буде именован за администратора бачке дијецезе, у првом реду за то, што му личност Змејановића није била повољна, а у другом реду за то, **што је патријарх бранио нашу автономију против мешања државне власти.** Нами је веома мило, што имамо пред собом бар какву такву сведоџбу, да патријарх Георгије уме да брани автономију против мешања државне власти. То је за нас ново, јер кад је патријарх пре неколико година радио на томе и дозволио, да њега именује државна власт за администратора бачке епархије, онда, па и у другим приликама, није бранио автономију против мешања државне власти. Но кад „Браник“ већ издаје сведоџбу патријарху да му је овом приликом било стало и до одбране автономије, ми то с радошћу узимамо на знање, јер кад је „Браник“ поверовао патријарху треба и ми да поверујемо „Бранику.“

„Браник“ из врло много разлога замера епископу Змејановићу, што је оптужио патријарха. „Браник“ опомиње епископа Змејановића да човек, који има срца, никад неће против свог добротвора онако устати па вели: Ако је баш дошло до тога, да мора он да оптужи свог добротвора, требао је бар онда урадити само онолико колико мора. И вели „Браник“ даље: **„Он (Змејановић) је заборавио, да му је та рука на коју се он сада блатом баца, обесила око врата архимандритски крст и да му је метнула на главу архијерејску круну.“**

Да су оваке и сличне мисли могле долазити у главу патријарху Бранковићу, то разумемо, па на послетку, ако се напрегнемо разумемо и то, зашто такове мисли могу да дођу у главу и „Бранику“, и нећемо о томе даље да говоримо.

„Бранику“ је необично криво, што је епископ Змејановић тужио патријарха, кад је то исто радио и један Јота, и један Радић, и један Јовић. Ми незнамо где то стоји писано, да ако су и Јота, и Радић, и Јовић, „правили хајке“ на патријарха, да сад сви други морају да ћуте и да улепшавају, и да углађују патријархова сваковрсна чуда само за то, што су то и други радили. „Браник“ је заборавио да је бивало времена, кад је он писао, да се патријарх Бранковић спрема да иде и хоће још само да сачека кукуружњу бербу.

Није о томе реч, кад је коме воља да напада патријарха више или мање, него је реч о томе: је ли истинита оптужба Змејановићева против патријарха Бранковића. Српски патријарх треба да је толико чист и светао, да против њега с правом не може да подиже онаке оптужбе нико, и кад дође до тих оптужаба, онда је у првом реду главно то, да се патријарх од њих потпуно опере и да уме да се опере.

И ми смо у јучерашњем броју „Заставе“ изнели своје мишљење и образложили га, да је у првом реду позван синод да суди у тој ствари, па смо додали, да и ако је епископ Змејановић упутио тужбу на најстаријег епископа по посвећењу и тражио екстрајудициалну комисију, да ипак и синод има знања о томе и треба да узме ту ствар у претрес.

Само да се не варамо. Синод треба оптужбу свестрано да испита, јер „Браник“ има право што каже на крају: „да се точак заукао и да се ситничарским доскочицама више зауставити не може.“ Али уједно додајемо и то, да овде неможе да буде само ствар о формама, него да дело треба испитати потпуно.

Ову ствар треба решити коначно, тако коначно, да ни стране новине, ни ми, па напослетку ни „Браник“ не може писати о томе, како патријарх иде, само још чека кукуружњу бербу.“

* * *

Злочиначка намера. „Браник“ у свом најновијем броју у ствари патријарховој вели и ово: „Пре свега морао би владика Змејановић, пре него што подигне тако

ПОДЛИСТАК

ХИРУРГ РАЗИНСКИ.

В. САКМАРИН.

I.

Семен Васиљевић Разински беше човек средњег доба, озбиљан, често суморан, са широким, црвеним лицем, малом плавом брадом и ретким брцима. Увек је носио дугу косу. Али кад би се осмехнуо, лице би му се засијало; тужне опе озбиљности одмах нестане а појави се пријатељско саучешће. Увек је имао црн капут; друкчије га ниси могао ни замислити.

Био је хирург, познат не само у губернијском граду ***, него свуда га знађаху и позиваху. Био је ожењен. Жена му, Ана Николајевна »Њуша,« како је он зваше, беше млада и лепа. Лепо обучена, жива, кокетна, увек је привлачила пажњу мушких. А знала је дочекати госте, спремити вечерицу, удесити пикник. Семен ју је безгранично волео. Шест је година откако ју је узео за верну љубу, а воле је као и прве године брачног живота. Није имао деце, па је сву љубав своју на жену пренео. Кад се враћао кући уморан, и кад је био с Њушом на само, осећао се срећним. Никад није ни помислио, да се може живот његов променити.

Разински се, опијен љубављу и поверљив према жени, сетио сувише касно.

Међу пријатељима врло их је често походио млад официр генералног штаба, Павле Никаноровић Баршчевски. Био је то леп, млад човек, црне косе, јуначког изгледа, румен, црних, малих очију. Говорио је меким баритоном; а осмех му вазда играше на лицу.

Много је читао, много видео и искусио, и ако беше млад; умео је особито лепо да прича; пун беше анекдота. Друговима је био особито мио, са веселе нарави своје. Био је страстан ловац, пријатељ сваког спорта, особит билијариста. Код жена је имао несумњива успеха и прочитао је већ више романа у свом животу.

Ана Николајевна при првом састанку изазва код Баршчевског симпатију, из које се разви љубав. Неприметно су се зближавали, и Ана Николајевна из дана у дан беше му оданија.

Семен није ни у чему посумњао у своју женицу.

II.

Била недеља. Семен после ручка отишао једном болеснику, отуда ће — рече жени — у болницу, па у седницу лекара, а вратиће се кући око једанаест сати ноћи.

Но прилике га нагнаше да се врати раније. Заборавио понети собом неку књигу, коју је обећао једном своме другу, те дође кући око осам сахати.

Улазећи, виде он у предсобљу војнички капут. »Сигурно, Павле Никаноровић,« — помисли и пође у кабинет кроз салу.

Ана и Баршчевски не чуше га. Тек што је Разински стао на праг сале, чу из гостионске собе, нејасне речи, од којих му се срце стегну. Ипак се савлада, и уђе у гостинску собу.

Застане жену и Баршчевскога. Она седи на наслоњачи, заваливши главу натраг, а Баршчевски пред њом, у неком неодређеном положају, кабав узима човек који брзо промени положај. Некако збуњени, ћуте.

Још није Разински дошао к себи, кад већ стојаше код њега његова Њуша. Љупко га гледаше погледом поверљивим и мирним којим он мораде поверавати!

— Шта си се вратио? — рече она: — ваљда си шта заборавио? А ми, ето, скоро да се посвађамо са Павлом Никаноровићем . . . баш добро . . . ти ћеш нас разводити. . .

И Баршчевски се поздрави са Разинским. У том тренутку разлеже се глас звонцета. Разинском лакне на срцу. »Да нисам причуо?«

— Данас је недеља . . . увек има по неког код нас . . . ево још гостију«, — помисли он.

— Извините, Павле Никаноровићу, морам ићи, журим се.

И он оде у свој кабинет. После пет минута оде опет од куће, опростивши се са Баршчевским и младим паром Павлиновима, који мало пре дођоше овамо.

— Гледаћу, да не изгубим пријатно вече, — рече праштајући се.

Беше му по вољи, што му жена и официр не остадоше сами.

На предавању се није добро осећао. Мисли му беху расејане. Не занимаше га ни чи-

---

тање. Мислио је о ономе што га је смутило. Мучила га је сумња. Уздрхтао би при помисли на оно што је чуо. А мирни поглед женин, онај умиљат осмех њезин, — све га је то гонило да држи своју сумњу за неосновану. И не могаше одагнати таке мисли.

Вратио се кући. Ушао у кабинет. Она га чекаше као и пре. Он јој не смеде погледати у лице, јер мишљаше да ће на њему прочитати доказе својих домишљања. А она, као и пре, иде му на сусрет, грли га маленим лепим рукама, смешка и љуби у образ. Запиткује о предавању, ко је био, ко је говорио.

Разински је слуша, одговара, но сада испитујући пажљиво јој гледаше у очи. А лице јој мирно и јасно, и он беше све више склон веровању да се преварио. И стидео се себе, ње, која зацело, и не сањаше, о чему он мисли, него га умиљато гледаше.

— Њуша! — наједанпут одлучно рече он: — Хтео сам те питати. . .

Стаде; срце поче живље бити у грудима његовим.

— Шта? — простодушно одговори она, са чуђењем подиже обрве и погледа га.

— Реци, молим те! . . . — он опет прекиде и превуче руком по челу и по коси: — Да, да . . . о чему сте се препирали са Баршчевским? — наједанпут доврши он, задавши сасвим друкчије питање, него што му беше у уму.

— Стани! . . . О чем смо се препирали? . . . да, замисли, Павле Никаноровић претпоставља

страшну оптужбу против свог црквеног поглавице, као што му црквени канони налажу, испитати: од кога долази тужба, да ли таква тужба има темеља свог, је ли поткрепљена јаким разлозима и да ли се злочиначка намера јасно види".

„Браников" канониста мало се затрчао у овој ствари. Има канона који налажу, да пре свега треба тачно испитати личности, од којих долази тужба, али се у тим канонима јасно каже и то, да се личности не морају испитати, ако се ствар тиче повреде у иметку и т. д.*)

Да тужба има свога темеља, то провирује и из завршних речи „Браникових", које смо овде навели. „Браник" пита: **и да ли се злочиначка намера јасно види.**

Шта значи ово? Је ли ово реч на пример о томе, да је патријарх Бранковић ишао у лов, па ранио човека и да сад треба испитивати, је ли ту била злочиначка намера или нехотичан случај. Мисли ли „Браник" кад се буде доказало, да је патријарх Бранковић н. пр. примио новце, потрошио их, издао на то обвезнице, па није увео у главну књигу и обрачунао и т. д. и т. д. да то треба узети као заборав? Па чак и онда, кад су те ствари и разноврсне и многобројне. Знамо случајева, кад заплене за какву тражбину некоме крмка, па се човек у крајњој новољи одлучи да закоље и потроши, (а у уверењу да ће дуг пре дражбе платити). Па опет кад се у најбољој намери у рачуну превари, судови га осуђују због проневере, не испитујући злу намеру. Свакојако „Браник" доказује да има врло добро и мекано срце према патријарху Бранковићу, само незнамо, куда би нас то одвело, када би сви чиновници, и сви епископи, и патријарси почели тако радити „без злочиначке намере".

Или може бити „Браник" има у виду неку врсту клептоманије, болест дефраудансу? Може бити, не кажемо да није! Али на сваки начин човек, који је обдарен таком болешћу, требао би заиста да учини оно, на што се патријарх већ решио и да се повуче.

Ми заиста знамо за ванредну заборавност патријарха Георгија; знамо да је заборавио и на автономију, и да уваћа неке ствари у књиге, али све то, и баш то, и опет велимо налаже патријару да остане стално при своме решењу, па да га не пољула у томе чак ни „Браникова" одбрана, ни испитивање о злочиначкој намери.

* * *

„Браник" доноси наводно из Вршца овакав брзојав: „Јуче је владика Змејановић управио писмо патријарху, у коме вели да је његова тужба нетачно стилизирана и сад накнадно изјављује своју безусловну покорност Његовој Светости патријарху". Па онда додаје уредништво „Браника": Какво је сад опет ово чудо?! — Овај брзојав је веома мутан. Он не каже да је епископ вршачки повукао тужбу, него је бајаги само изјавио, да је та тужба „нетачно састављена". Међутим и ако не знамо: је ли та вест „Браникова" истинита, ипак није немогуће да се догодило „чудо", јер се чини све и сва у корист патријареву. Али, ако је епископ Змејановић и прогутао тужбу, сам чин није могао да уништи и повуче. Оно што је патријарх учинио — остаје.

Већ по самим канонима све да је и одустао епископ Змејановић од тужбе, морао би се поступак отпочети и спровести. А и иначе ово није ствар епископа Змејановића, пит Радићева, пит „Браникова," нит ствар икоје странке. То је ствар целог нашег народа, који не може и не сме дозволити, да његовог патријара може свако бедити дефраудацијама.

Част српског народа не допушта, да се ова ствар забашури, јер не може допустити да се његов патријар назива простим лоповом, па ником ништа.

* * *

Брзојави „Застави".

Карловци. И ако још увек патријархови пријатељи чине све могуће да га задрже и обећавају му, да ће 'се ствар забашурити и да ће Змејановић бити крив, то он још није одустао од своје намере да се удаљи.

Карловци. Усљед пронесених гласова по Новом Саду, да је епископ Змејановић повукао тужбу против патријарха, добили смо из Карловаца са најпоузданије стране овај извештај: Епископ Змејановић је на допаку синода поднео патријарху овакву изјаву: Да он све дотле, док је патријарх законит и на свом месту, изјављује му своју канонску покорност, али тужбу своју одржава у целини, не повлачи је, и усљед тога не иде на синод.

*) 6. правило II. васеленског сабора (цариградског) наређује, да се тужиоци без разбора не примају. Него ако који поднесе какву своју тужбу, било због повреде у иметку, било на које друге неправице, канон изрично вели: При оваким тужбама не треба узимати у обзир ни особе тужилаца ни њихово веровање. Ако је пак преступ црквени за који се епископ окривљује, тада треба испитати особу тужиоца. И пре свега има бити забрањено јеретицима, да подносе тужбе на православне епископе у стварима црквеним.

Црквена борба у Босни и Херцеговини.

Сарајево, 20. марта.

Има већ више дана, како се наша сва три митрополита задржавају у Бечу, гдје од министра Калаја примају заповјести и инштрукције како ће по рецепту Калајеву, уредити српско-православно-црквено-школско питање у Босни и Херцеговини. Нама се чини, да ће им и тај рачун бити узалудан, јер се наше црквено-школско питање уредити не може, без споразумнога рада са народом а нарочито без наших изасланика и опуномоћеника, који још и дан данас, код његове светости вселенског патријарха на овој ствари раде. Иза познате патријаршеске епистолије, наш се народ још више одушевио за своју свету ствар, те се неће смирити, све дотлен док себи, — наравно легалним путем, неизвојује у цркви и школи она права, која му као народу припадају, и која је уживао и под турском владом.

Земаљска влада издала је циркуларе, наредбе на све предстојнике, да јој јаве, какав је утисак учинила патријаршеска епистолија и какав је био успјех? Да ће престојници своје извјештаје шиљати, не онаке каки су у ствари, него како то боље годи влади, ми то знамо из искуства. У Сарајеву се влада са успјехом не може нимало похвалити.

До епистолије патријаршеске, истина народ није ишао у цркву, али су се мртваци ипак у цркви опојавали. Од патријаршеске епистолије има већ дуже времена и зато цијело вријеме није још ни један мртвац у цркви опојан. Баш овијех дана било је млого смртни случајева. — Прије 4 дана умро је овдје у Сарајеву, један од најпрви наши трговаца, ваљани Србин Петар Пешут.

Ма да је његова кућа управо vis-a-vis од наше катедрале ипак није у цркву унешен, већ на гробљу опојан. Спровод је био особито величанствен — ма да нису ни звона на цркви звонила — какав Сарајево одавно непамти. Сво српско грађанство дигло се да ода посљедну почаст овоме заслуженом старини, који је и неколико хиљада на добротворне сврхе завјештао. У спроводу је пјевало наше дично српско-православно црквено пјевачко друштво „Слога" тако хармонично и тужно, да се баш опазити могло, да пјевачи из дна душе оплакују свога добротвора. На гробљу је изговорио врло дивну бесједу наш опште љубљени свештеник Стево Трифковић. Покојни Пешут оставио је знатну своту новаца српској општини, па ипак комесар општински не нађе за вриједно, да му бар један разред школске младежи у спровод пошаље. «Bosnische Post» полузванични орган босанске владе у своме 71. броју од о. г. прештампава један чланак из бечког листа „Information" у коме се приповједа на дуго и широко, какав је утисак учинила међу народом у Босни и Херцеговини епистолија патријаршеска.

У том се листу вели, да су са епистолијом задовољни, не само православни, него и католици за то, што се доказало да у Босни нема пропаганд католичке, а мухамеданци за то, што је са овијем насио и кнез Никола, кога по „Informatiji" мухамеданци мрзе! Е, па ко се не би слатко оваким глупостима насмијо. „Information" доноси на даље још доста крупних лажи, како је вођа српског народа Јефтановић побјегао из земље и да се спремају још и остале вође да из земље бјеже. Знамо ми, да би нашијем непријатељима драго било, присилити нас разним шиканирањем, да своју крвљу орошену ђедовину остављамо, пак да се по њој могу комотно шетати Ergeri и Bergeri, али нека упамти добро и „Information" и сви плаћеници Калајеви, да они то неће доживити. Није се босански ни херцеговачки Србин растављао са својом домовином ни онда, када је издисао на коцу и конопцу, него је преживио све муке а јуначки издржао патње и невоље, пак ће знати и сада претрпети сва насиља модернога културтрегера Калаја.

Плаши нас »Information« са црквеним казнама, да ће нам митрополити одузети црквену свијест и искључити нас из црквених права Ми се те плашње ни најмање не бојимо, него нека се чувају они, који на то упућују митрополите, да они сами скупо не плате тај раскол. Докле год у нашијем црквама влада полицајна власт и док наши митрополити са католиком Калајом а без свога народа, праве црквена уређења, дотле нама не треба ни црква ни митрополитски благослов. Ми ћемо и од сада као и до сада у својијем домовима пред иконом божијег угодника. славити и величати име творца небесног, који неће напустити свога вјерног православног стада.

Нека добро упамте сви мисионари католичке пропаганде, како они у црним мантијама, тако и они са златнијем крагновима, да се неће ништа користити са овом нашом црквеном борбом, коју водимо противу мијешања политичке католичке власти у наше чисто вјерске ствари.

Несолидна конкуренција.

Београд, 21. марта.

Као што је познато, аустро-угарско паробродско друштво има своје локалне лађе, које плове између Земуна и Београда и Земуна Београда-Панчева и натраг. Српско паробродско друштво има такођер једну своју лађу, која плови између горепоменутих места. Та се лађа зове „Морава" и удешена је много лепше од оних аустро-угарског друштва, а што је најглавније, брза је као стрела. По себи се разуме, да су путници много радије путовали „Моравом", но оним лађама аустро-угарског дунавског паробродског друштва. Друштву овом није могло бити најповољније и оно је отпочело да ради против српског паробродског друштва. Конкуренцију је отпочело тиме, што је све више обарало цену подвозу, док није чак на двеест новчића свело подвоз у Београд и натраг. Но српско паробродско друштво враћало је мило за драго, те и оно обарало цену у истом сразмеру. Када је аустро-угарско дунавско паробродско друштво увидело, да неће таковом конкуренцијом много ништа постићи већ шта више себи много више шкодити но српском паробродском друштву, ударило је другим путем.

Пре неколико дана, позвало је оно српско паробродско друштво, да обустави пловидбу „Мораве", јер ће до краја терати у конкуренцији. То се мора тако схватити, да ће радити као што је радило у Румунији и другде, т. ј. возиће чак бесплатно. Српско паробродско друштво беше изненађено овим јединственим позивом и овом претњом несолидне конкуренције, но оно није хтело и није смело да се томе одазове. Оно је одбило захтев аустро-угарског паробродског друштва. Сада је аустро-угарско паробродско друштво покушало још нешто, хтело је да откупи лепу и брзу као стрела „Мораву". Но српско паробродско друштво не хтеде да прода ову своју дивну и брзу лађу, на што му нико ни замерити не може и не сме. Аустро-угарско дунавско паробродско друштво изјавило је на то, да ће терати конкуренцију до крајности. На ово је сада „новинарско београдско удружење" одржало седницу и решило, да сви уредници

спорт уметности; он каже, да му велосипед или билијар више задовољства пружа, него музика, да је добар коњ њему лепши од најславније слике... Шта ћеш рећи на то,.. а?

И она се весело насмеја!

— Сваки има свој укус, — расејано рече он.

Ноћу не могаше заспати. — »Не, не, она не може мене варати«, понављао је у себи, но те мисли не излажаху му из главе.

Тек је пред зору очи свео.

III.

Сутра дан по староме. Пролазио дан за даном, и Семен је већ почео заборављати оно, што га је онако узбудило. Али, једног јутра, када се он спремао у болницу и полако пио са женицом чај, донесоше му писмо Он га брзо отвори и прелети очима. Звали су га у болницу одмах камо су донели Баршчевског, који се ранио у лову.

— Ђуша, знаш ли, ранио се Баршчевски у лову, ја...

Он не доврши. Жена му бледа, као платно, паде у наслоњачу; очи јој стадоше, изгледало је, да ништа не види. Он прискочи да је доведе к себи. Најпосле, тешко уздахну, уплашено погледа око себе и зајеца. Тело јој се тресло, она махаше главом и рукама; плач час по замењиваху дубоки уздаси и истеричан смех.

— Шта је с њиме?.. Где је он?... — понављаше она, не знајући ништа и једва говорећи.

Кад се умирила, после пола сахата, он је остави собарици на чување, обуче се и полети у болницу «Тако је то! Је ли то истина? Зар се ја писам преварио?«... севало је по његовој глави: »И њега... њега... да спасем!...«

Скоро је трчао, никога није отпоздравио, никоме се није јавио. Дође до болнице. Улази унутра, скида капут и брзо иде по дугачком ходнику. Срета га млади ординатор, и по његову бледом лицу види Разински да је случај врло озбиљан.

Обузе га радост. — Но шта је? — пита он ординатора, спремајући се за посао.

— Све је готово, Семене Васиљевићу, изволите... изгледа, није најбоље..

И он поче казивати Розинскоме резултате свога прегледања.

— Кад су га донели, — говорио је: — био је при себи, дисао је тешко. Код леве слепоочице — тешка рана. Они што су га донели, рекоше ми, да је у прв мах био при свести и да се тужио на болове у глави, но после је мало по мало губио свест... Пулс је успорен..

— Да није имао грчеве у десној руци и нози? — питаше Разински, уздржавајући се.

— Имао је, а и сад га хватају, — одговори ординатор.

— Притисак на мозак, — као за себе рече Розински.

Почеше операцију Разински блед; руке му дрхтаху. Неколико тренутака стојаше код стола, и гледаше бледо, лепо лице самртниково. Ко зна шта је било тада у његовој души! Узео нож Али се сад одједанпут променио Пред њим не беше више непријатељ... Он је видео само страдалника, којем пошто-пото мора повратити живот!... Да то је био један од оних, којима је он посветио сав свој живот, ради којих се он одрекао сваке друге среће!

Операција је извршена сјајно, по Разински је ипак сумњао у срећан свршетак.

— Као што изгледа, почеће упаљење мозга, — разјасни он ординатору, који је у младићком оптимизму исказивао наду, да ће се болесник спасти. — Ако буде горе, пошљите одмах по мене, — рече му Разински: — немам наде. али, можда... снага је, млад је... молим вас, пазите на температуру и пулс.

Ординатор га запитиваше, а он му, саслушавши га пажљиво, све разјасни. Затим оде по осталим собама. Превеже неке, прегледа најпажљивије опериране, прими нове болеснике, па онда оде из болнице.

IV.

На улици га опет обузе мисао о његовој несрећи. Не могаше се вратити кући, него иђаше без икакве сврхе по граду. Мисли му се мрсиле. Једно му само беше јасно, да сад сва мржња (први пут у животу осетио ју је) са официра прелази на жену му. Ко му је, ако не она, порушио срећу, наде? Ко га је, ако не она, онако издајнички варала? Па како је вешто то сакривала! Како ју је он љубио, а како му је она захвалила! И сети се умиљатих погледа, којима га сусретала, кад је кући долазио. А они пољупци као да му срећу донашаху! И све је то било превара, све лаж... лаж.. И он је сад желео да Баршчевски не умре. Зашто? Да ли зато, што је његова смрт могла донети неугодне последице за њега, као лекара? О, не! Он се мало бојао суда публике; он је био више њених лакомислених суђења. Или је хтео да имате задовољштину, кад Баршчевски оздрави? И то не!.. Па зашто је то желео?

Колико је пута он опазио, да му сваки његов пацијенат од оног часа, кад му укаже прву помоћ, омили, и што је тежа болест, то му је оданији, то га са већом пажњом и љубављу гледа. А суве би му ударише, кад би видео, да болесник није оправдао његово очекивање. Он, који је најтеже операције мирно вршио, осетио би највећу жалост за болесником на самрти, који је собом односио његове труде и наде.

Кад се тргао није знао где је. Упаоколо ниске куће од брвна. Он се заустави и размишљаше, куда је залутао. С тешком се муком сетио, где је. Врати се натраг. Сети се да има још неколико тешких болесника. Погледа на сахат. Било је око два. Нађе један фијакер, и он га узе и пође болесницима. Обишавши их, оде у кафану на ручак После ручка је дуго седео, а у срце му се уселила тешка сумња. У вече пође опет у болницу.

— Шта је? — запита помагача при операцији.

— Није имао грчеве умирио се мало.

— А свест?

— Није се повратила.

врате бесплатне карте локалних лађа аустро-угарског државног паробродског друштва, да не доносе у својим листовима никакви возни ред овог друштва; да не примају огласе од њега ни за које новце и да позову српску публику да путује само српском лађом. Шта више јавно у својим листовима да жигошу сва она лица која буду путовала лађама аустро-угарског државног паробродског друштва све дотле, док устраје у своме неразумљивом раду, својој несолидној конференцији. Београдском новинарском удружењу не може се замерити због овог корака, што је пошло оним: каквом мером мериш онако ће ти се и одмерити. Аустро-угарско држ. паробродско друштво прво је ударило путем самовољним и непријатељским, прегло је да пошто по то осујети пловидбу лепе и брзе „Моравe“, која му је толико трн у оку. Београдско новинарско удружење није се дрznуло туђега, али оно је јуначки устало да брани своје и да силу одбије силом.

Vidi.

Да је ово приватно друштво ми не би ни речи рекли, али оно је државом субвенционирано, те се у опште сматра државним. Тим и таковим поступцима учиниће се само то, да нас омразе у Србији.

Пр. ур. „З.“

Сабор далматински.

„Нема Срба у Далмацији! Бока је хрватска!“ — на сва уста вичу стеклиши. Нема Срба у Далмацији? А ко је послао на збор и разговор ове године у сабор далматин ки равно десет својих посланика? А Бока зар за то хрватска, што су сва четири бокељска заступника прави Срби?

Него наши српски посланици и овог пута освијетљали образ на дивану! Управ сад, кад на Српство у Далмацији, Дубровнику, у Боки устадоше душмани нам, те нас клеветају, подмећу денунције, бургијају, управ сад: српски заступници, ко из једног грла викнуше и доказаше: „Лажете сплеткари, динду шмани поштеног српског народа! Лажете, а ми нисмо криви, да Србин живи и да је јунак!

Дуго би одвеђ било, кад би све изнио, што наши посланици изнесоше ове године у Сабору, стога ћу у најкраћим потезима и ако ближеју слику изнијети њиховог рада и збора пред поштованим читатељима дичне нам „Заставе.“

Далм. Сабор отворио се је дана 10. (22.) фебруара и трајао је све до 9. (21.) марта. Највише се расправљало о школском прорачуну, с тога ћу се њиме овог маха и бавити!

Наше школске књиге исте су за комуналне и конфесионалне школе. У оним, што су латиницом штампане: нигдје српског имена, а оне ћирилицом наказане су и осакаћене. У тим књигама се српски језик назива хрватско-српским. У њима се Змајеве пјесме изврћу, као „Пјевао му нашу славу и наше јунаке“ — мјешто „српску славу и српске јунаке.“ У њима се не смије помињати, као прије, да су Боком владали и српски владари. У њима је све изопачено — све хрватско и таковим се књигама мора питати наш подмладак! У школама комуналним, гдје су Срби већином нема слике св. Саве, док католичких имаде! А што је најгоре: Србин не може свој новац данас оставити за српску школу, већ га влада у своју касу стрпа, као што се у Боки догодило. Не поштује се последња воља добродјетељева, јер он при самртном часу вели у својој опоруци, да се у школи, његовим новцем основаној, држи слика св. Саве и пред иконом кандило, да гори. Ал' ни школе, ни иконе, па ни кандила не би. Руски рубљи одоше у џеп владе.

Српски се учитељи прогоне, а увијек су под контролом жандармерије. Више се вјерује жандару, но Србину, па он био иншпектор.

Код комуналних школа, па сви били ђаци православни, ни дан св. Саве не свјеткује се!

Јавно прогонство српског имена у школама довело је српске заступнике до тога, да ове године не гласаше за школски прорачун. И лани не хтједоше, али им се обећало, да ће се ствар поправити, па стог од намјере одусташе и за школ. прорачун гласаше ал' ове године, ни за живу главу и ако им се опет обећавало! Људи, који у школама ведре и облаче: у мјесто, да им се са владине стране опомена даде на српске приговоре и тужбе, а они добивају мјесто опомене боља званија. То је очити доказ, да се управ потичу непријатељи српски против српства и то са стране владе.

Др. Бајак је први устао и доказао мађехино поступање владе у школама са Србима. Рекао је влади, да се она угледала у ону Калајеву владу, која роби иконе св. Саве. Доказао, како се и у Босни и Херцеговини прогони српско име и ако се у неколико православна вјера признаје.

Др. Тројановић опширно је говорио. Вели, да није чуо с владиног стола формални „експозе“ школски. Он се није освједочио о владиним добрим намјерама. Јер она не долази у сусрет потребама српског народа стога јој се не може признати да је Србима што добра урадила, мора се потискивати због тога, што је за Далмацију ужасан, а особито за Боку и Дубровник. Сва зла долазе отуд, што влада мође на управу људе, који криво сједе и криво суде, као турски кадија. Тројановић је и лани оцртао школског референта барона Марojчића, па по затвору сабора, да се по новинама пронио глас, е је Марojчић премјештен и да се свак томе обрадовао, а највише он, ал' да весељу бјеше кратак рок, јер мало послије речена вијест би демантована.

Говорио је како смо осуђени гледати за владиним столом политичког познатог агитатора у Котору и оног истог, који је завадио православне Србе са Србима католицима; оног истог човјека, који се између осталих самовоља дрznуо с главе нашег поштеног тежака, више пута, скинути оно, чим се он поноси, његову народну српску капу и дивљачки је под ноге турно.

Може ли политички агитатор, као што је овај барон, бити референтом за еминентно школске ствари?

Али он је барјактар у школским стварима.

Под оваким ауспицијама народна наобразба постаје илузорном, са свим својим ужасним послједицама! Силни новац, што покрајина троши, пада на врло неплодни терен, на коме господаре овако бесомучни владини чиновници. А мила чеда наша, а мили нараштај, узданица рода и отаџбине, у цвијету младости под притиском тешким, мора да страда. Не преостаје нам друго, него се тјешити и све силе уложити, да наш млади нараштај гајимо, као мирисно цвијеће, благословеном росом наших осјећаја, те да тако остаримо народну жељу нашу, да сачувамо неоскврњен подмладак наш, да Србин вазда Србин буде!

За школе се млого троши а напретка у њима нема, јер ту светињу влада профанише, која је нама мађеха у полицајској тоалети. Влади је више до тврђава, топова и најпрепреденијих полицајаца, него до просвјете, само да угуши српску народност. Гдје Срби траже школу, влада им подмукло вели: „Копајте ви — и даље будите неуки!“

Још вели Др. Тројановић, да смо ми Срби потиснути и вазда приморани на одбрану, да се мучимо и снагу трошимо, а да нам је та борба већ и додијала. Да душмани наши једну гоне, крваву и небрацку: Све ћу, све ћу, само му имена српскога споменути нећу!

Најзад је довикнуо у име српског народа, да ћемо се борити, као слободни грађани и као свијесни Срби; поред свих прогонстава и самовоље, да нећемо положити оружје.

Диван говор овај Др. Тројановића био је поздрављен великим одобравањем левице, а народ — десница и одобраје и диви се мушком држању врлог му сина!

На све ово рекао је Хрват Бијанкини и остао жив, да влада протежира Србе и да их је она створила. Позива се на бечке новине о српској пропаганди. Бјанкинију не зна се ни главе ни репа. Код њега је домољубље: „Ubi bene, ibi patria!“ Ово је онај делија, који се разметао, мислећи, да га противници не чују, а кад ови изашли чибуцима: остругнуо, па ни свијећом га наћи. „Плећи дао, а бјежати стао!“

Бјанкинију, је доказано, како Хрвати праваши мрзе Србе, па се лађају и оних жалосних бечких чланова, који против Срба свега и свачега измишљају. Ти чланци настоје доказати, да се у јужној Далмацији води пропаганда српска и он вели да се води, да, али та је пропаганда у томе што се брани и не допушта, да српско племе буде потлачено — уништено. Срби се гледе вјере, зову Власима, а гледе народности вели се да их нема. У школама се сије мржња.

Све ово лепо је беседио Бијанкинију др. Матијевић, али Бјанкини и др. Матијевићу одговара да не може миран бити, док се Срби у Хрвате не претопе. Ми велимо, да би се прије Хрвати могли у Србе претопити, јер свога ништа не имадоше, па све српско однесоше — право би онда било, да и име Србин на се однесу!

Др. Квеквић доказивао је, како су Срби принуђени гласовати против школског прорачуна, јер их је доста влада варала обећањима, а никад обећања испунила није.

Др. Тројановић у говору своме рекао је Бијанкинију, да му Срби ни слова његовог програма потписати неће, јер да би тиме сами себе убили, а да то нећемо никад урадити, јер да и даље мислимо народним животом живјети и тај српски живот очувати славним, као што је и био. Ми Срби, никад нећемо пристати на сједињење, на темељу хрватског државног права.

Доказао је, да је чаробна Далмација у економском погледу најнесретнија и како влада убија душу и понос нашег народа. Изпио је владине чиновнике, те вјеснике сотонског стања, који не врше своју дужност као што се заклеше, него самовољно раде и шићаре, те лажима парадирају. Тако је акт Његова Величанства о амнестијама, влада и њени чиновници народу тумачила тако, да је слободно политичким бјегунцима повратити се. Ови кад су чули ту вијест, па се стали враћати својим кућама, али политичка власт дај сваког у апс, гдје и сад чаме. Ти бјегунци, та наша браћа, нијесу се побунила против цара, него против система; а они бјеху прегнули, поштујући име владарево, да одрже свој народни српски понос, своје зајамчене привилегије. Влада је дигла из Боке домобранство, те га у Дубровник премјестила, без икаквог оправдања свог. Драгоцјено бокељско оружје још се не враћа, а сваке се године обећаје вратити. Тројановић је захтијевао, да влада врати или исплати оружје. И нека већ једном покаже, ако ће и зубљом те блажене магазине, да видимо, гдје је оно оружје старе славе, а српских јунака. Срби Бокељи су са свих страна прогоњени — прогоњени од органа, који су послати, не да држе ред у Боки, него да пазе: ко што ради и збори; кад ко иде лећи и кад се диже. Жандари се пјане, па наваљују на невине. Тројановић је изнео у сабору, како је на миг једног кукавице у униформи био окружен са 20 жандара и 8 опћинских стражара, а то при доласку хрватске дубровачке фукаре у Котор, који дођоше Србе изазивати. Кад се ова фурда изопијала, стала је бунцати о Хрватству Котора. Он је јавно свима довикнуо, да је Котор српски, жандари га затворише а по бефелу оног кукавице у униформи. Даље вели, како и данас на'ђ пазе жандари, а како га и прије жандари бјеху денунцирали, да је једном пригодом викао Дубровчанима, да ће се брзо са Србијом сјединити. Поглаварство повјеровало жандару, па да га је оно тужило државном одвјетништву и да се истрага повела, ал' бадава, јер да се признало, е је он био невин. Мало дана за тим онај жандар, који га бјеше оптужио, био је затворен, због лупештине. Тако да он, као заступник, а поштен човјек, бјеше у погибељи, да не постане жртвом једнога у униформи лупежа. Шта на ово влада вели? Ништа, већ да ћера, као што се научила. Кад се овако догађа једном изображеном доктору и заступнику, а шта ли тек трпи наш јадан прости тежак, који не умије да се брани?

Др. Пулијези вели, да је његово име у портфељу жандара међу осталим зликовцима, а то не по закону, већ што је било тако наређено. Доказује, да су у Дубровнику Срби већином, а сви скоро католици, а да бискуп дубровачки није друго до прећерани стеклиш, који у својим посланицама напада Србе католике у хатар Хрватства и да заповиједа, да се те посланице народу с олтара читају, како би народу омрзнули Срби католици. Протестује у име Срба католика. Доказује, да је ковачница оних гадних шваписких чланака „о српској пропаганди у Боки и Дубровнику“ сам Дубровник, јер да ту постоји једна филијала полиције босанске владе на челу које је неки „Muculy“. Он позитивно доказује, да су тенденцијозни шваписки чланци из ове полицајске филијалке, а да су јој добри аргати „Crvena Hrvatska“ и „Hrvatsko Pravo“.

Сви наши заступници дивно се држаше на сабору и евала им, ал' нам се највећма допао др. Тројановић.

Бијанкини бјеше изнио предлог за сједињење, ал' му је пропао, јер га Срби осујетише. Сад ће се Думер Јуре Бијанкини увјерити, да Срба има, јер на његову жалост: они му управ обарају најбоље његове планове и наде!

Српска мисао погинути неће! Српство је вечно борби — у њој од давнина огрезло, ал' никад не подлегло!

Србин је јунак, Србин је гром —
Смрскаће тјеме душману свом!

Аргус.

Вести из места и са стране.

Одлазак Црногораца с Крита. Из Канеје пишу: 1. марта отишло је одавде одељење Црногораца који су још од почетка заузећа острва чинили жандармеријску дужност. На обали били су постројени редови међународног војништва са својим заставама. Непрегледна множина света начичкала је обалу и споредне улице, велики број официра разних народности, представници турског и грчког становништва, све се то искупило да испрати Црногорце, који су за свог бављења на Криту задобили опште симпатије. Одељење Црногораца без оружја било је смештено на сред трга. Представници становништва захвалили се својим заштитницима и предали капетану Божовићу и млађем официру по велику киту цвећа, а сваком Црногорцу по маслинову гранчицу са тробојницом. Црногорци су били дирнути толиком пажњом. Неки само што нису плакали. Божовић узбуђен, топло је благодарио старешини депутације, којем су сузе текле из очију, а глас дрхтао од узбуђења. Усклици: Живео краљевић Ђорђе! Живели Црногорци! проламали су небо. Црногорци се опростили с друговима по оружју и почели се укрцавати у чамце да их пренесу на јахту која ће их одвести до Ретимна да одатле заједно са другим Црногорцима пођу пут Цетиња.

Ревност кр. жупан. школског надзорника. Знамо већ сви, како су и у чему су ова господа ревносна. Ревност та њихова хоће у много случајева да пређе и границу најјаснијег законског одређења. У томе се пак тако захукају, да би у редовном стању стојали пред параграфом правде. А то би и овом приликом искусио острогонски краљ. жупан. школски надзорник у учитељству познати Варђаш Андре. Међу подручним му учитељима било их је чија имена нису довољно звучала на мађарски израз. Он их је све позвао да своја имена чисто мађаризирају и ти бедни људи следовали су сви позиву његову. Тако их је њих 60 поднело молбу министру унутарњих послова ради мађаризирања имена својих. Таку исту ревност показао је и јазичко-кумански жуп. надзорник. Па реците молим вас, нисмо ли зар у земљи, где тече мед и млеко; где се закон штује и правда врши?!

Ђачки изгреди у Петрограду. У Петрограду су поново избили ђачки немири на површину. Повод је био тај, што су стигли неки преставници кијевских великошколаца, те испричаше да је тамо 400 ђака искључено. Зато и петроградски ђаци одржаше „сходку“ — састанак свој и решише да не иду у универзитет. То је било 16. марта, 17. марта је универзитет затворен а затвориће се и медицинска академија. На „сходки“ је било од 4000 само 1000 студената. За непосећивање универзитета било је 600.

Најновије вести.

Како је угледала света тужба епископа Змејановића против патријарха, Ђурковић је одмах дојурио био у Карловце. И „Пешт. Лојд“ одмах је почео да нас шиба што смо изнели на јавност тужбу против патријарха, називајући нас непријатељима домовине. Епископу Змејановићу прети да ће зло проћи што је патријарха тужио. По себи се разуме да су по Ђурковићу односно „П. Лоју“ почели и неки мађарски листови у исте жице да ударају. Но ово је још тим јасније, кад се зна да је Бекић отишао из Карловаца у Пешту. Данас сви владини листови траже да синод узме у претрес ствар оптужбе, па неузимајући у обзир је ли патријарх починио дефраудације, да Змејановића оптуже.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 23. марта (4. априла).

Софија. На збору трновског грађанства држао је мин. претседник свој програмски говор. Нагласио је да влада неће стајати на путу слободним изборима. Осудио је рад пређашње владе. Нагласио је да свака она влада у Бугарској чини издајство, која не одаје своју топлу захвалност Русији и ради против пријатељских односа са Русијом. Нагласио је даље како ће његова влада настојати, да стоји у најбољим односима са суседним па и свима другим државама. Чуваће се свачега што неби било од користи по државу, већ може бити чак од штете. После Грегова говорио је Радославов, министар унутарњих послова, осудио је пређашње министарство које је починило толике незаконитости. Бранио је програм унутарње политике данашње владе.

— Није добро... није добро рече Разински, машући главом. — Хајдемо, да видимо.

Сам га је прегледао. Болесник беше блед као крпа.

— Запаљење се, — рече најпосле: — може брзо појавити, и тада ће тешко бити помоћи... Пазите... ако се појаве знаци, пошљите одмах по мене.

И он оде кући. Отишао је управо у кабинет. Страшна ноћ беше за њега то. Лежао је на дивану, а затим је час ишао од једног кута собе до другог, час седао у наслоњачу за писаћи сто, и, наслонивши главу на руке, остао подуже у таком положају.

А по глави му се понављали данашњи утисци.

Рано ујутру послаше по њега из болнице. Он одмах оде.

Рањеник беше у агонији; грчеви му нагрдили лице; тешко је дисао. Није било помоћи.

Млади помоћник је питајући гледао на Разинскога; он се надао, да ће овај моћи избавити рањеника од смрти. Но Разински не скидаше очију с лица боникова и рече:

— Нема помоћи.

— После кратког времена Баршчевски умре.

V.

Разински се није раставио са женом; изгледало је за посматраче са стране да се њихов живот није ни у чем променио.

Ана Николајевна је са страхом очекивала састанак са мужем после смрти Баршчевскога. Она се спремљаше да одбије буру, али ње не беше. Она се чудила, како јој је муж мислио о оном што се догодило, како је могао бити тако миран, без икаквог негодовања. А она се баш тога бојала! Она није знала зашто јој муж тако уради. Није ни помислила, да је то ради ње, ради тога, да сасвим не пропадне, да је спасе од срамоте; он је хтео принети на жртву своје личне осећаје, као последњи дар своје презрене љубави. Није то знала, али је осећала, да тешко пати.

Жалост са губитка, који је стиже смрћу Баршчевскога, замени ново осећање. Ту је било и кајање, и жаљење за прошлошћу и жеља да се та прошлост поврати, и сажаљење према мужу јој.

И не имађаше она мира ни покоја. Осећала је све јасније, да носи тешку кривицу на души својој. Уђе у кабинет свога мужа. Разински беше за писаћим столом. Застала је мало на врати, па се онда бацила к њему, и клекнувши предањ промуцала:

— Опрости, тако ти Бога!

И зајеца горко. Разински је умиљато подиже, метну на диван и рече:

— Њуша! Давно сам ти опростио... Видео сам, да страдаш, и ја сам ти опростио... Буди мирна, не мучи се!

И он је полако погладио по коси.

А друштво је још дуго и дуго свашта говорило о њима. Једни се чудили његову незнању; други су говорили да он све зна, па су се чудили, што и даље с њом живи и злурадо га називаху лудом.

С руског **Ђ.**

Изјава

српског академског друштва „Зоре“ у Вечу.

Славном уредништву „Заставе“
у Новоме Саду.

Пошт. госп. уредниче!

У 32. броју својега цењеног листа, пропратили сте својим напоменама одговор од стране академског друштва „Зоре“ на клевету, коју сте у 27. броју као уводни чланак одштампали. Како се из истих види, да Ви сами дајете места могућности да сте од свога извештача, можда, „гадно обманути“, то, долепотписати, у име академског друштва имају част, ради Вашег обавештења, као и ради обавештења српских читалаца Вашег цењеног листа, ово да изјасне:

1. Српско академско друштво „Зора“ потпуно је свесно свога задатка и одговорности свога рада.

2. Нити у правилима нити у пракси постоје званични и незванични делови седница друштва „Зоре“. Сав рад врши се, према раније утврђеном програму, на скупштинама, које, према §. 19. друштв. правила, могу бити: а) главне (редовне или ванредне); б) обичне и в) свечане. Вашем је извештачу било потребно горње разликовање, јер је само на такав, без сваке сумње непоштени начин, могао Вас да обмане и срамно неистину да подмеће. Јер, г. уредниче, кад председник друштва, пошто је програм рада исцрпљен, изрично закључи скупштину, онда само тенденциозност Вашег извештача може оно, што се после тога дешава, да означује као род академског друштва „Зоре“, јер „циљ оправдава средство“.

3. Извртање је истине, кад се у поменутом уводном чланку вели: „На седници се ништа озбиљно није урадило“. Као што се из оверенога записника скупштине (седнице) о којој је реч, може видети, урађено је ово:

а) Подпредседник је поднео извештај о беседи, и са захвалношћу споменуо одзив са свих страна Српства. Српско академско друштво „Зора“ може са поносом рећи, да јој је и владалачка пажња указана.

б) У име приређивачког одбора поднео је Л. Димитријевић такође извештај о истој ствари.

в) Г. Љуба Кремановић проглашен је за члана оснивача.

г) Расправљало се и решавало о помагању сиромашних чланова и решено, да се помогну.

д) Расправљало се о плочи, коју „Зора“ треба да узида у кућу, у којој је Вук становао. Пу, пошто је то стара кућа, која ће бити скоро демолирана, то се одустало од тога и решено, да се изда књига народних песама као спомен Вуку, и тиме ода пошта.

е) Решено је, да се пита, шта је са збирком народних песама, која је ради штампања послата Коларчевој задужбини. Ако није у изгледу, да ће скоро бити штампана, да се тражи натраг и о трошку „Зоре“ одштампа.

ж) Подпредседник извештава, да је „Зора“ позвана од стране академског друштва „Словеније“, да са осталим словенским друштвима учествује у прослави Пушкина, која ће бити крајем маја. Решено је да се учествује.

Из овога извода скупштинског записника о раду на тој скупштини можете, г. уредниче, видети, колико искрености има ваш извештач, кад вели: „Ништа озбиљно није урађено“.

Скупштина је после тога, у $11^1/_2$ часова закључена.

Пошто није нити може бити задатак „Зоре“, да надгледа како се овдашња српска академска омладина у обиму при важности, а на основу личне слободе креће, то не можете од ње ни захтевати да о том даје рачуна. Српска омладина даће Вам сама прилике да увидети колико је истине, а колико пакости у фразама, којима је у 27. броју Вашег цењеног листа нападнута, а српско-академско друштво „Зора“ ограђује се најодлучније против свих подметања у том чланку и оглашује их као клевету најниже врсте, коју је могло пре све друго само не пријатељство према њој или жеља за њеним угледом и напретком да диктира.

Поштовани г. уредниче, ако сте вољни да одговорите осећајима правичности, коју Ваш лист, без сваке сумње, заступа, а да дате задовољења, онда ћете испунити нашу молбу, да ову изјаву „Зоре“ одштампате на истом месту, на ком је онако срамно нападнута.

У име српског академског друштва „Зоре“:

У Вечу, 12. марта 1899.

Тајник:
Живан Марковић.
студ. мед.

Председник:
Тома О. Милић,
студ. мед.

* * *

Управа „Зорина“ не побија ни сад ни један од оних наших навода. Међутим ми смо штампали и изјаву више чланова „Зориних“, која не само да потврђује све оне наше наводе него тавну сенку баца и на сам званичан рад „Зорин“, и који иступише чак из „Зоре“. И на ту изјаву се управа „Зорина“ не осврће. Све што ради управа „Зорина“ то је што хоће да скине са себе сваку одговорност са незваничког дела „Зориног“, који је одмах настао после званичног дела „Зорине“ седнице, и коме су присуствовали сами чланови „Зоре“; и што наваља рад у званичном делу. Ми смо и сами у оном чланку јасно нагласили, да се све оно десило у забавном делу, јер наопако и трипут наопако да се то десило у званичном делу. Ми смо „Зорину“ управу позвали да побије оне наводе, ако су они неистинити као што она тврди. Но „Зорина“ управа то није учинила. Ми смо изнели отворено да ћемо јој изићи при на сусрет, изнети јој имена присутних чланова и претседника и т. д. И шта бива? „Зорина“ управа на све то ћути, а међу тим ми добијамо и штампамо изјаву четрнајсторице чланова „Зориних“ у којима се дословце тврди све оно, што смо им изнели; у којој се чак износи тероризирање „Зорине“ управе у званичном делу друге „Зорине“ седнице, кад чланови хтедоше о оној жалосној појави да говоре, коју смо ми изнели. Управа „Зорина“ другче се неможе одбранити, док не побије оне наше наводе и оне четрнајсторице њених чланова. — Прим. ур. „Заст.“.

Трговина.

НОВИ САД, 23. марта. Пшеница прве квалитете фор. 9·——40 н. Пшеница средња ф. 9·20 до 30 нов. Пшеница лакша роба фор. 9·——— н. Наполица ф. 8·50—9·— н. Јечам нови ф. 5·60—80 Зоб ф. 5·10—20 Кукуруз у зрну нови ф. 4·10—20 нови у клипови ф. ——— нов. Маст 60 фор. Сланина сува 60 фор. дебела зељена 60 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	36—38 нов.	живе мере
„ средњи	35—36 нов.	
„ лаки	33—34 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци	26—30 нов.	по клгр.
Јагњци	5—12 фор.	по пару.
Овци	——— фор.	по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.

22. марта било је	1·43 мет.
23. марта било је	1·52 мет.

Јавна захвалност.

Од стране овомесне срп. општине се најтоплија благодарност изриче поштованим госп. Шандору Марковићу и супрузи му госпођи Ани Марковићки из Беле Цркве, за дарована велику скупоцену на платну бојадисану у богато позлаћеном оквиру украшену икону (Слика св. Саве да благосиља српчад) и тиме нашу св. цркву украсили.

Нека Бог за то племенито дело дародавцима подари лепо здравље и дуги живот а од нас нека им је овим јавна захвала.

Крушчица 18. марта 1899.

Ђура Димитријевић.
трговац.

135—

ОГЛАСИ.

Оглас.

Српска православна црквено-школска општина новосадска имаће од 1. августа п. рим. кал. у кући бр. 38. у главној улици, где је сада судбени сто, следеће станове за издавање:

1.) У првом спрату 2 стана са 3 собе са сокака, 1 дечију собу, 1 ручаоница, предсобље, 1 купаоница, 1 кујну, 1 собу за млађе, 1 шпајз и 1 комору за дрва, једна партија има десни а друга леви, цео ходник са засебним уласком.

2.) У другом спрату: 1 стан са 3 собе са сокака, 1 соба за млађе, кујна и шпајз, комора за дрва. — Два стана са 2 собе са сокака, 2 собе из авлије, 1 ручаоница, кујна, соба за млађе, два шпајза и 1 комора за дрва.

3.) У новоназиданој згради са баре: 2 стана са 2 собе са сокака, 1 предсобље, 1 кујна, 1 шпајз и комору за дрва. — 2 стана са 2 собе са сокака, алковном, предсобљем, кујном, шпајзом и комором за дрва.

4.) У зданију у авлији биће 10 станова по 2 собе, кујном, шпајзом и комором за дрва.

Планови од тих станова могу се у општинској писарници свагда видети.

У Новом Саду, 19. марта (1. априла) 1899.

Пера Попадић,
председник.

137 2—4

Дражба на мањак.

На основу одобрења вршачке епархијске управе бр. Е. 1130. II. 184. ex 1898. расписује се дражба на мањак ради украшавања овдашње свете цркве. Прорачун гласи: Сликарски посао 4310 фор.; дрворезачки посао 3020 фор.; позлатарски посао 3000 фор.; столарски посао 391 фор.; лимарски посао 250 фор.; зидарски посао 500 фор.; укупна свота 11.471 фор. Дражба ће се одржати на Цвети о. г. у 1 сат по подне. Дражбоватељи дужни су 10% пишманлука положити, што ће као јамчевина остати ономе, који радњу на себе прими. Ко радњу на себе прими, мораће платити 160 фор. за нацрт и прорачун. Нацрт и прорачун може се код перовође разгледати. Општина задржава себи право, да и после одржане дражбе ономе повери радњу у кога највише поверења има.

Ујма, 18. марта 1899. год.

Љубомир Јовановић,
перовођа.

Урош Ранић,
председник.

138 1—3

500 ФОРИНАТА плаћам свакоме, који при употреби **Бартилове воде** а зубе, флаша по **35 нов.**, икад више зубобољу добије или из уста задише. (Паковање 10 нов. обашка). **A. Bartilla's Erben** *(E. Winkler), Wien 19/1, Sommergasse 1.* — Свуда нека се изрично тражи **Бартилова** вода за зубе. Пријаве фалсификирања биће добро награђене.

У Новом Саду: код П. Георгијевића апотекара Ћурчијска улица и у апотеци Грозингера, Фрање Јосифа трг 1.

560 9

Стечај.

Услед отписа високог кр. домобранског министарства бр. 16537. XIV/1899. из добротворне војничке и грађанске закладе Јована и Терезије Остојић рођ. Зозук на получење једног стипендијског места почетком идуће 1899./1900. школске године у војничкој академији бечког новог места, у бечкој техничкој академији (becsi ujhelyi Terezia féle vagy bécsi müszaki) или у речкој морнарској академији (Fiumér haditengereszeti) овим се расписује стечај.

Просителји дужни су у молбеници означити, да од наведени академија у коју мисле ступити за редовног слушаоца: Да ли још коју стипендију уживају.

Од стране дотичне власти исправљеном сведоџбом имају засведочити, да ли су им родитељи грађани Аустро-Угарске монархије.

Сведоџбу сталног пребивања и којој општини припада (községi illetőség).

Правилом прописане године и то за оне, који мисле у I. разред војничке академије ступити, да су 17 година навршили а 20 нису прешли; своје године дужни су засведочити са крштеним писмом и са породичним исказом, у коме и број чланова породице треба да је означен. Стањ· здравља и развитак телесни засведочити се има сведоџбом истакњеном од ц. и кр. активног војничког или домобранског лечника, у којој сведоџби има се и то доказати, дали су накаламљене богиње, даље да ли је вид добар, а висина тела и ширина прсију са бројевима треба тачно да је означена.

Који желе ступити у I. разред војничке академије, дужни су прикључити сведоџбу, да су свршили више реалне или гимназиалне школе, или да ове године свршавају, у ком случају и од прошле године сведоџбу треба прикључити, а који пак мисле у I. разред речке морнарске академије ступити, дужни су засведочити, да су доњне разреде реалке или гимназије свршили.

Родитељи или старатељи дужни су себе обвезати, да ће годишње у име школарине 14 фор. а у име осталих школских потреба 6 фор. почетком школске године платити, тако исто да ће и путни трошак сносити.

Проситељ мора пријемни испит положити и од успеха испита зависиће, да ли се прима за питомца.

У смислу основног писма војничке закладе стипендију ову, која годишње износи 800 фор., поред изведених захтева могу искати и получити само Срби православне вероисповести, а првенство имају у првом реду суботички сродници са завештатељима, у другом реду сродници ван Суботице, у трећем реду суботички синови, а на послетку Срби православне вероисповести ма из ког краја Аустро-Угарске монархије. Сродство са завештатељима треба са правоваљаном сведоџбом засведочити.

Који желе ово стипендијско место получити, нека своје са наведеним сведоџбама добро снабдевене молбенице најдуже до 12. (24.) априла текуће 1899. године потписаноме у Суботицу послати не пропусте.

У Суботици, 18. (30.) марта 1899

Стеван Манојловић,
управитељ добр. Остојићеве закладе.

1—2 140

ПОМОЋНИК

конфекционе бранже. вешт продавац а који је у великим варошима сервирао, који је немачком, мађарском и српском језику вичан, биће **одмах акцентован.** Оферте са сведоџбама и сликом треба слати на

M. Neumann's
Kleider-Niederlage
Sarajevo.

1—3 139

„Le Veilleur“
„Чувар.“

То је најновији патентирани изумак. Бољи је и сигурнији од свакога досадањег старатеља. Чувар се употребљује за осигурање против лопова и упадаја, те се њиме дају сигурно чувати дворови, куће, станови, трговине, стоваришта, гостинске собе, кухиње, шуме, ловни ревири, стаје, касе итд. као и сопствена сигурност.

Сваки, ко чувара набави, може се одма уверити, да је себи за јефтин новац једног поштеног и савесног чувара набавио те је сигуран како за свој живот, тако исто и за иметак.

Комад са целим прибором стаје 3 фор. 50 нов.

Генерални заступник за Аустро-Угарску:

Ђорђе П. Панаотовић
Митровица (Срем).

9—10 115

Траже се ваљани заступници.

СТЕЧАЈ.

„Српска задруга за међусобно помагање и штедњу у Окучанима“ потребује

КЊИГОВОЂУ

који мора бити вјешт једноставном и двоструком књиговодству, српској и немачкој кореспонденцији. Ступити би имао 1. маја по нов. кал. **Плата је годишње 700 фор.** и слободан стан у заводској кући. Пошто задруга прелази 1. јула о. г. у Акционо друштво, има изгледа и на повишицу. Понуде имају се послати до 10. априла о. г. на управу

129 3—3

Српске Задруге.

Американски џепни сатови.

Јако тражени, боја никла се не мења, састав је тачнији и бољи него најскупљи.

Цена је по комаду 3 фор.

Поред јаког тражења докле их траје на стоваришту. К томе ланац сребрн за 60 новч.

Готовим бријаче који сами брију

„Foks“ прави солингишки продукт, одликован на многим изложбама, не треба возибања, посечење искључиво. Чист и леп посао; искључена је свака болест коже, постојан и који заштићује новац.

Комад 3 фор,

Сеченица *** звезде од светлога челика а остали су делови од алпака.

Засебна сеченица к томе 1 фор. 479 22 26

Може се наручити код:

POLLÁK SÁNDOR, főbizományosnál
BUDAPEST V. ker., Kálmán-utcza 17.

Скупљачима од пет комада, један комад приде.

Златна медаља светске изложбе у Паризу

ЧОКОЛАДА И КАКАО
Suchard.

Да би се избегао сваки неспоразум, чини се поштована публика пажљивом, да творница **PH. SUCHARD** тако звану **БРУХ-ЧОКОЛАДУ** нити прави, нити у промет пушта.

Чоколаде Suchard јесу уз гаранцију чисте;
Чоколаде Suchard имају омотач од станиола;
Чоколаде Suchard увијене су још једним омотачем;
Чоколаде Suchard имају на омотачу фабричну марку и потпис.

40 7 52

Одликован медаљом за оцене на светској изложби у Чикагу.

Распродаја по чудо јефтиној цени!

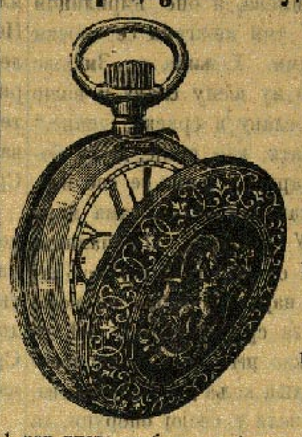

1 велелепни **анкер-ремонтоар џепни сат** од никла (по жељи и посребрен), гравиран, са казаљком на секунде, са тачно регулираним стројем и трогодишњом писменом јамчевином. (Није сат на виду као што то чине на жалост неки продавци, који такав шаљу у место обећаног позлаћеног сата.)

1 елегантан ланац за сат (на захтев од никла или позлаћен) са леном привезицом париског система.

1 елегантна **краватна игла** од американског дубл-голина са имитираним брилјантима.

1 пар чисто сребрни минђуша са знаком ц. кр. званичним житом.

1 дивна гривна од париског дубл-злата (вредност исте ф. 1·50)

1 пар дугмади за манжетне од американског дубл-голина са марком.

1 гарнитура од 5 комада дугмади за кошуље од американског дубл-голина.

Сви 12 дивних предмета шаљем док трају на стоваришту за готово или у наточ само за **2 фор. 95 нов.** (Сам ремонтоар џепни сат коштао је пре 5 фор.)

Роба, која се не допада може се у току 8 дана повратити и враћам новац франко одма натраг, тако да купац при томе ништа не губи. **Илустроване ценовнике шаљем бадава о мом трошку.**

РАДЊА ПОСТОЈИ ОД 1873. ГОДИНЕ

E. Holzer,

набављач ц. кр. аустријског држ. чиновн. удружења и т. д.
Творница сатова и адиђара. 128 2—5

Стовариште **Krakau, Stradom 18.**

СРПСКА БАНКА У ЗАГРЕБУ.

Од **3. (15.) априла о. г.** почевши исплаћиваће се код **СРПСКЕ БАНКЕ у Загребу** дивиденда:

по **2 форинта** купон **бр. 3.** (за г. 1898.) од акција **јединица** Српске Банке
20 „ „ **бр. 3.** „ „ „ „ „ **десетица** „ „

Загреб, 15 (27.) марта 1899.

Управа Српске Банке.

131 2 2

Главни уредник Јаша Томић. **Одговорни уредник Константин Брадваровић.** **Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.**